

CİNSEL EĞİTİMDE EBEVEYNLERİN YERİ: NE YAPIYORLAR, NE YAŞIYORLAR?*

Kafiye EROĞLU**

Zehra GÖLBAŞI***

Kabul Tarihi: 14.12.2004

ÖZET

Bu araştırma, ebeveynlerin cinsellikle ilgili konularda çocuklarıyla olan iletişimleri ve yaşadıkları durumları belirlemek amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır. Araştırma, Ankara'nın sekiz merkez ilçesinden seçilen toplam sekiz ortaöğretim okulunda yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini belirlenen okullardaki öğrencilerin (18 327 öğrenci) ebeveynleri oluşturmuştur. Örneklem ise bu evrenden seçilen 376 öğrencinin ebeveyni olarak bulunmuştur (752 ebeveyn). Okulların rehber öğretmenlerinin denetiminde eşit sayıda lise 1, 2 ve 3. sınıf öğrencisine, ebeveynlerine iletilmek üzere hazırlanan soru formu dağıtılmıştır. Ancak örneklem %72.6'sına (546 ebeveyn) ulaşmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde yüzdellik ve χ^2 önemlilik testi kullanılmıştır.

Araştırmanın sonuçları ebeveynlerin cinsellikle ilgili ilk bilgilerini arkadaşlarından aldıklarını ve %56.4'ünün cinsellikle ilgili konulardaki bilgilerini yeterli bulduklarını göstermiştir. Ancak ebeveynlerin %36.3 gibi önemli bir kısmının çocuklarının cinsellikle ilgili sorularını yanıtlarken kendilerini bilgi yönünden yetersiz hissettikleri saptanmıştır. Ayrıca ebeveynlerin %37.6'sının cinsellikle ilgili konuları çocuklarıyla rahat bir şekilde konuşamadıkları, tamamına yakınının profesyonel bir kişi ve merkezden yardım almadığı ve çocuklarını konu ile ilgili profesyonel kişi ya da kuruma yönlendirmedikleri belirlenmiştir. Ebeveynlere çocukları tarafından sorulan sorular incelendiğinde, ilk sırada kız-erkek arkadaşlığının yer aldığı, bunu ergenlik dönemi fiziksel ve psikolojik değişikliklerin izlediği belirlenmiştir. Ayrıca çocukların cinsellikle ilgili soruları daha çok annelerine sordukları bulunmuştur.

Anahtar kelimeler: Cinsel eğitim, ebeveynler

ABSTRACT

The Importance of Parents in Sexual Education: What Are They Doing, What Are They Feeling?

This descriptive study was carried out to determine parent-adolescent communication on sexual issues and parent's experiences during this communication. The study was carried out in total eight high schools selected from eight main provinces in Ankara. The universe of research was consisted of student's parents on selected schools. The sample of the research was consisted of 376 student's parents on the selected schools (762 parents). Questionnaires were given to the students (ninth, tenth, eleventh grade) to transmit to their parents by the help of their own school teacher. 546 parents answered the questionnaire (72.6 % of defined sample). The data were analyzed by using SPSS 9.0 statistics package program. The statistical methods used to analyze the data were percentage and chi-square statistics.

The research results showed that parents (mothers 41.1%, fathers 50.4%) received their first information on sexuality from their friends and 56.4% of parents thought that they had sufficient sexual information. On the other hand it was determined that 36.3% of parents felt insufficient themselves related to sexual information when they answer children's questions. Furthermore, it was found that 36.6 % of parents can't easily talk on sexual issues with their children, nearly all parents didn't take professional help and didn't orient their children to professional centres or personnels. When it was analyzed the questions that asked to parents from their childrens about sexuality, it was found that girl-boy friendship as first and physical / psychologig changes in adolescent period as second. In addition, the results showed that childrens asked the more questions about sexuality* to their mothers than fathers.

Keywords: Sexual education, parents

* Bu araştırma 3. Uluslar arası Üreme Sağlığı Kongresi'nde poster bildiri olarak sunulmuştur (20-23 Nisan 2003 ANKARA).

** Hacettepe üniversitesi HYO, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği AD (Doç. Dr.).

*** Cumhuriyet Üniversitesi HYO, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği AD (Yrd. Doç. Dr.).

GİRİŞ

İnsanlar doğdukları andan itibaren, başta aileleri olmak üzere yakın çevrelerinden cinsellikle ilgili çeşitli mesajlar almaya başlarlar. Ebeveynler çocuklarının cinsellikle ilgili konularda ilk eğiticileridir. Ebeveynler bu konuda çocuklarına direk bilgi verdikleri gibi, çocuklarının cinselliğe yönelik tutum ve değer yargılarının gelişmesinde de önemli rol oynamaktadırlar. Onlar çocuklarıyla konuşma, duygularını paylaşma, sevgi gösterme, onları giydirme ve onlara vücut bölümlerinin isimlerini öğretme gibi davranışlarla çocuklarına cinsellikle ilgili ilk bilgileri ve değer yargılarını aktarmaktadır (Hassan and Creatsas 2000, Snegroff 2000). Çocuklar büyüdükçe sosyal çevre içindeki ilişkileri de giderek gelişmektedir. Böylece onlar ailelerinin dışında öğretmen, arkadaşlar, televizyon, müzik, kitaplar, reklamlar ve oyuncaklar gibi birçok kaynaktan cinsellikle ilgili uygun davranış ve değerler hakkında mesajlar almaya ve bilgiler öğrenmeye devam etmektedirler (Snegroff, 2000; www.fpq.asn.au 2001, www.pptc.org 2002).

Çocukların ve gençlerin cinsel eğitimlerinde ideal olan, aile içinde başlayan eğitim sürecinin okullarda var olan formal cinsel eğitim programları ile devam etmesidir. Ülkemizde henüz okullarda cinsellikle ilgili bir ders bulunmamaktadır. Dolayısıyla çocukların ve gençlerin cinsellikle ilgili konularda bilgi edinmeleri için güvenilir bir kaynak olarak ebeveynlerin rolü ön plana çıkmaktadır. Ancak bir çok toplumda cinsellikle ilgili konular aile içinde çok rahat konuşulamamaktadır. Bu durum ülkemiz için de geçerlidir. Ayrıca ebeveynlerin kendileri de cinsellikle ilgili formal eğitim programlarından geçmedikleri için bu konuda yeterli bilgiye sahip olamamaktadır.

Dünya Sağlık Örgütü'nün gelişmekte olan ülkelere ait verileri,

gençlerin cinsel konulardaki bilgi kaynağı olarak en sık arkadaş ve medyayı belirttiğini, öğretmen ve sağlık personelinin bilgi almanın nadir olduğunu ve ebeveynlerin cinsellikle ilgili primer kaynak olmadığını ortaya koymaktadır (www.who.int, 2001). Oysa gelişmiş ülkelerde yapılan çalışmalar ebeveynlerin çoğunluğunun çocuklarıyla cinsel konuları konuşabildiklerini göstermektedir. Bu çalışmalar adölesenlerin daha çok anneleri ile konuşmayı tercih etdiklerini de vurgulamaktadır (Diiorio et al. 1999, Jordan et al. 2000, Miller et al. 1998, Raffaelli et al. 1998, Young Pistella and Bonati 1998).

Cinsellikle ilgili konularda ebeveynleriyle rahat bir şekilde konuşamayan ve okul yıllarında formal cinsel eğitim programlarından geçmeyen gençlerin, güvenilir olmayan kaynaklardan eksik yada yanlış bilgi edinme olasılıklarının daha yüksek olacağı söylenebilir. Bilgi eksikliği gençlerin cinsel ve üreme sağlığı alanında yaşadıkları sorunların önemli bir nedeni olarak ele alınmaktadır (Sezgin ve Akın 1998). Çünkü bilgisizlik gençlerin sağlık uygulamaları ve cinsel davranışlarının getireceği risklerin farkında olmalarını engelleyebilmektedir. Bu nedenlerden dolayı başta ebeveynler ve okul sistemi olmak üzere güvenilir kaynaklar tarafından gençlerin cinsel konularda bilgilendirilmeleri oldukça önemlidir.

AMAÇ

Bu çalışma; ebeveynlerin çocuklarının cinsellikle ilgili konularda bilgilendirilmesine yönelik kendilerinin ne yaptıkları, ne tür güçlükler yaşadıkları ve okula dayalı cinsel eğitim konusunda neler düşündüklerini ortaya koymak için yapılan bir araştırmanın ilk bölümüne ilişkin verilerin değerlendirilmesini içermektedir. Bu bölümün amacı; ebeveynlerin cinsellikle ilgili konularda çocuklarıyla iletişimleri ve yaşadıkları durumları belirlemektir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmada ebeveynlere öğrenciler aracılığıyla ulaşılması düşünülmüştür. Bu nedenle Ankara'nın sekiz merkez ilçesinde, (Çankaya, Altındağ, Yenimahalle, Keçiören, Sincan, Gölbaşı, Etimesgut ve Mamak) Milli Eğitim Bakanlığı'ndan izin alındıktan sonra, öğrenci sayısı en yüksek olan birer ortaöğretim okulu araştırma kapsamına alınmıştır. Araştırmanın evrenini; seçilen okullardaki toplam 18 327 öğrencinin ebeveynleri oluşturmuştur. Örneklem ise; evrenin belli olduğu durumlarda olayın sıklığını incelemek için kullanılan formül yardımıyla hesaplanmış ve 376 öğrencinin anne ve babasına ulaşılması hedeflenmiştir (752 ebeveyn). Daha sonra tabakalı örnekleme yöntemi kullanılarak toplam öğrenci sayısına göre her bir okuldan örnekleme alınacak ebeveyn sayısı hesaplanmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul eden ve ebeveynlerinin hazırlanan anket formunu doldurabileceğini belirten öğrenciler örnekleme alınmıştır. Ancak bazı ebeveynlerden formlar geri dönmediği için belirlenen örneklemin %72.6'sına (546 ebeveyn) ulaşılmıştır.

Veriler, araştırmacılar tarafından literatürden yararlanılarak hazırlanan bir soru formu aracılığıyla toplanmıştır. Formun ilk sayfasında ebeveynlere araştırmanın amacını ve önemini açıklayan bir mektup yer almıştır. Hazırlanan soru formu üç ana bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde,

ebeveynlere ilişkin tanıtıcı bilgileri içeren sorular bulunmaktadır. İkinci bölümde ebeveynlerin cinsellikle ilgili konularda çocuklarıyla olan iletişimleri ve yaşadıkları durumları inceleyen sorular yer almaktadır. Üçüncü bölüm ise, ebeveynlerin okula dayalı cinsel eğitimle ilgili görüşlerini içeren sorulardan oluşmaktadır. Bu araştırmada soru formunun birinci ve ikinci bölümünden elde edilen veriler değerlendirilmiş ve tartışılmıştır. Bu bölümler toplam 11 sorudan oluşmaktadır. Diğer bölümden elde edilen veriler ayrıca değerlendirilecektir.

Soru formu hazırlandıktan sonra araştırma kapsamında yer almayan toplam 50 ebeveyne ön uygulama yapılmış, anlaşılmayan, açık olmayan ve iyi işlemeyen sorular tekrar gözden geçirilmiştir. Bu düzeltmelerden sonra forma son şekli verilmiş ve asıl uygulamaya geçilmiştir.

Araştırma kapsamına alınan okullarda basit rastgele örnekleme yöntemi ile lise 1, 2 ve 3 sınıflardan eşit sayıda öğrenci belirlenmiş ve belirlenen öğrencilerin her birine ebeveynlerine vermek üzere ikişer adet soru formu dağıtılmıştır. Okulun rehber öğretmenleriyle birlikte öğrencilere gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra formlardan birini anne diğerinin babaları tarafından yanıtlanacağı söylenmiştir.

Veriler bilgisayarda SPSS 9.0 paket programında değerlendirilmiştir. Verilerin analizinde frekans dağılımı ve ki-kare önemlilik testleri kullanılmıştır.

BULGULAR ve TARTIŞMA

Tablo 1. Ebeveynlerin Bazı Tanıtıcı Özelliklerine Göre Dağılımı

Tanıtıcı Özellik	Anne		Baba		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Yaş						
<35	29	10.2	5	1.9	34	6.3
35-39	123	43.2	27	10.5	150	27.7
40-44	92	32.3	136	52.9	228	41.1
45-49	28	9.8	55	21.4	83	15.3
50 ve üzeri	13	4.6	34	13.2	47	8.7
Toplam*	285	100.0	257	100.0	542	100.0
Eğitim Düzeyi						
Okuryazar	7	2.4	2	0.8	9	1.6
İlkokul mezunu	137	47.6	73	28.3	210	38.5
Ortaokul mezunu	47	16.3	51	19.8	98	17.9
Lise mezunu	64	22.2	74	28.7	138	25.3
Yüksekokul/üniversite mezunu	33	11.5	58	22.5	91	16.7
Toplam	288	100.0	258	100.0	546	100.0
Çalışma Durumu						
Çalışıyor	47	16.4	215	83.9	262	48.2
Çalışmıyor	228	79.2	17	6.6	245	45.0
Emekli	13	4.5	24	9.5	37	6.8
Toplam**	288	100.0	256	100.0	544	100.0
Çocuk Sayısı						
1	16	5.6	12	5.6	28	5.1
2	138	47.9	119	47.9	257	47.1
3	81	28.1	79	28.1	160	29.3
4 ve üzeri	53	18.4	48	18.4	101	18.5
Toplam	288	100.0	258	100.0	546	100.0

*4 ebeveyn bu soruya yanıt vermemiştir (3 anne, 1 baba)

** 2 ebeveyn bu soruya yanıt vermemiştir (2 baba)

Araştırma kapsamına alınan ebeveynlerin yarıya yakınının (%41.1) 40-44 yaş grubunda olduğu belirlenmiştir. Annelerin yarıya yakınının (%47.6) ilkököl mezunu olduğu ve çoğunluğunun gelir getiren bir işte çalışmadığı (%79.2), babaların ise

yarıdan fazlasının ortaokul ve üzeri eğitim düzeyine sahip olduğu ve %83.9'unun gelir getiren bir işte çalıştığı saptanmıştır. Ebeveynlerin yaklaşık yarısının iki, yalnızca %18.5'inin 4 ve üzeri sayıda çocuğa sahip oldukları bulunmuştur (Tablo 1).

Tablo 2. Ebeveynlerin İlk Cinsel Bilgilerini Aldıkları Kaynaklara Göre Dağılımı

Bilgi Alınan Kaynak	Anne n=288*		Baba n=258*		Toplam n=546*	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Anne	104	38.2	13	5.3	117	22.6
Baba	4	1.4	57	23.4	61	11.8
Abla	50	18.4	3	1.2	53	10.3
Ağabey	-	-	52	21.3	52	10.1
Arkadaş	109	40.1	123	50.4	232	45.0
Radyo/Televizyon	44	16.2	41	16.9	85	16.5
Dergi/Kitap/Gazete	58	21.3	84	34.4	142	27.5
Öğretmen	17	6.3	8	3.3	25	4.8
Sağlık Personeli	33	12.1	19	7.9	52	10.1
Diğer**	8	2.8	5	1.9	13	2.4

* Birden fazla yanıt olduğu için yüzdeler n üzerinden alınmıştır

** “Kendi kendime öğrendim”, “yaşayarak öğrendim”, “evlendikten sonra öğrendim” gibi yanıtlar “diğer” başlığı altında toplanmıştır.

Ebeveynlerin ilk cinsel bilgilerini nereden aldıkları incelendiğinde, hem anne (%40.1) hem de babalarda (%50.4) ilk sırada arkadaşın yer aldığı dikkati çekmektedir. Bunu annelerde; arkadaştan sonra, anne (%38.2), dergi/kitap/gazete (%21.3) ve abla (%18.4) gibi bilgi kaynakları izlerken, babalarda dergi/kitap/gazete (%34.4), baba (%23.4) ve ağabey (%21.3) gibi bilgi kaynakları izlemiştir (Tablo 2). Ayrıca sağlık personeli (%10.1) ve öğretmenden (%4.8) bilgi alma yüzdesinin oldukça düşük olduğu dikkati çekmektedir. Bu bulgulara

dayanarak bireylerin cinsel konularda çoğunlukla kendi cinsiyetinden olan bireylerden bilgi almayı tercih ettikleri söylenebilir. Gölbaşı (2002) tarafından lise öğrencisi kız adölesanlarla yapılan bir araştırmada da kızların cinsellikle ilgili bilgilerini çoğunlukla annelerinden aldıkları saptanmıştır. Yapılan diğer çalışmalarda da cinsellikle ilgili konuların genellikle aynı cinsiyete sahip bireyler arasında paylaşıldığını gösteren bulgulara rastlanmaktadır (Diiorio et al. 1999, Miller et al. 1998).

Tablo 3. Ebeveynlerin Cinsellikle İlgili Bilgilerini Yeterli Bulma Durumlarına Göre Dağılımı

Yeterli Bulma Durumu	Anne		Baba		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Yeterli	150	52.4	145	56.6	295	54.4
Kısmen yeterli	111	38.8	95	37.1	206	38.0
Yetersiz	25	8.8	16	6.3	41	7.6
Toplam	286	100.0	256	100.0	542*	100.0
	$\chi^2=1.68$ $p>0.05$					

*4 ebeveyn bu soruya yanıt vermemiştir (2 anne, 2 baba).

Tablo 3’de ebeveynlerin cinsellikle ilgili konularda bilgi düzeylerini yeterli bulma durumuna göre dağılımlarına bakıldığında, ebeveynlerin %54.4’ünün cinsellikle ilgili bilgilerini yeterli olarak değerlendirdikleri görülürken, % 38’inin kısmen yeterli, % 7.6’sının ise yetersiz olarak değerlendirdikleri görülmektedir. Yapılan istatistiksel analizde anne ve babalar arasında cinsellikle ilgili konularda bilgilerini yeterli bulma durumları açısından önemli bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Okul yılları sırasında formal bir cinsel eğitim programından geçmemiş olmalarına karşın, ebeveynlerin yarısından fazlasının cinsellikle ilgili bilgilerini yeterli olarak değerlendirmeleri dikkat

çekicidir. Gençler üzerinde yapılan çalışmalarda, gençlerin cinsellikle ilgili bilgilerini genellikle yetersiz olarak değerlendirdikleri belirtilmektedir. Oysa hem gençlerin hem de ebeveynlerin bilgi aldıkları kaynaklar genellikle benzerdir (Ardıç 1992, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu 1997, Tapan 1995). Bu sonuca dayanarak deneyimin, ebeveynler için önemli bir öğrenme kaynağı olduğu söylenebilir. Ancak bu şekilde öğrenilen bilgiler her zaman doğru olmayabilir. Dolayısıyla bu araştırmada ebeveynlerin kendi bilgilerini değerlendirmeleri objektif olmaktan öte, bu konuda kendilerini nasıl hissettiklerine ilişkin subjektif bir bulgu olarak yorumlanabilir.

Tablo 4. Ebeveynlere Çocukları Tarafından Cinsellikle İlgili Sorulan Soruların Dağılımı *

Sorular	Anne n=263		Baba n=186		Toplam n=449**		P
	n	%	n	%	n	%	
Kız erkek çocuklar arasındaki cinsel farklılıklar	123	43.2	77	30.3	200	36.9	0.01
Ergenlik döneminde meydana gelen bedensel/fiziksel değişimler	188	65.7	102	39.7	290	53.4	0.000
Ergenlik döneminde meydana gelen psikolojik/ruhsal değişimler	150	52.4	104	40.5	254	46.8	0.05
Ergenlik döneminde meydana gelen cinsel değişimler	123	43.0	68	26.6	191	35.2	0.000
Kadın-erkek cinsel organları	77	26.9	48	18.8	125	23.1	0.024
Adet görme	202	70.6	34	13.3	236	43.5	0.000
Gebelik	140	49.0	65	25.4	205	37.8	0.000
Doğum	175	61.2	63	24.6	238	43.9	0.000
Gebelikten korunma yöntemleri	63	22.0	33	12.9	96	17.7	0.05
Kız-erkek arkadaşlığı	188	65.7	146	56.8	334	61.5	0.033
Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıklar	81	28.3	64	25.0	145	26.8	0.383
Diğer	2	0.7	-	-	2	0.4	

* 97 ebeveyn çocuklarının kendilerine cinsellikle ilgili soru sormadığını belirtmiştir

**Birden fazla yanıt olduğu için yüzdeler n üzerinden alınmıştır

Ebeveynlere çocukları tarafından cinsellikle ilgili konularda sorulan soruların dağılımı incelendiğinde, kız-erkek arkadaşlığı ile ilgili sorunun %61.5 ile ilk sırada yer aldığı, bunu sırasıyla ergenlik döneminde meydana gelen bedensel/fiziksel değişimler (%53.4), ergenlik döneminde meydana gelen psikolojik/ruhsal değişimler (%46.8), bebeğin doğumu (43.9), adet görme (%43.5), gebeliğin oluşumu (%37.8), kız-erkek çocuklar arasındaki cinsel farklılıklar (%36.9) ve cinsel yolla bulaşan hastalıklar (%26.8) gibi soruların izlediği belirlenmiştir (Tablo 4). Yapılan istatistiksel analizde cinsel yolla bulaşan hastalıklar dışındaki tüm soruların babalardan çok annelere sorulduğu ve aradaki bu farkın önemli

olduğu bulunmuştur ($p<0.05$). Bu sonucu destekler nitelikte Miller ve arkadaşları (1998) tarafından yapılan bir araştırmada da gençlerin cinsellikle ilgili konularda babalarından çok anneleriyle konuştukları bulunmuştur. ABD’de yapılan başka bir çalışmada ise adölesanların ebeveynleriyle daha çok ergenlik dönemi gebelik, adet görme ve cinsel yolla bulaşan hastalıklar konusunda konuştukları belirtilmektedir (Young Pistella and Bonati 1998). Bu çalışmanın sonuçları da bizim çalışmamızla benzerlik göstermektedir.

Cinsellikle ilgili konularda çocukların daha çok anneleriyle iletişim kurmasının bir çok nedeni olabilir. İlk olarak anneler aile içinde, hem çocukların bakılıp büyütülmesi hem de

sosyalizasyonundan sorumlu primer kişi olarak yer almaktadır. Diğer taraftan, özellikle bizim toplumumuzda annelerin büyük bir çoğunluğunun çalışmadığı göz önüne alınırsa, anneler babalardan daha çok çocuklarıyla birlikte olmaktadır. Dolayısıyla çocukların cinsellikle ilgili konularda konuşmak için annelerini kendilerine daha yakın bulmaları de etkili bir faktör olabilir.

Literatürde, ebeveyn-adölesan arasındaki iletişimin adölesanların cinsel bilgi tutum ve davranışları üzerinde önemli bir etkisi olduğu belirtilmektedir. Cinsellikle ilgili konularda ebeveynler ve adölesanlar arasında açık ve etkili bir iletişim olması, adölesanların cinsel

sağlığını geliştirmek için önemli bir adım olarak görülmektedir. Yapılan araştırmalar cinsellikle ilgili konularda ebeveynleriyle rahat bir şekilde konuşabilen adölesanların cinsel davranışlarının negatif sonuçlarına (erken yaşta cinsel aktivite, istenmeyen gebelik ve CYBH sahip olma vb) daha az maruz kaldığını göstermektedir (Lehr et al. 2000, Young Pistella and Bonati 1998). Ancak bunun için cinsellikle ilgili konularda öncelikle ebeveynlerin kendilerinin bilgili olmaları ve çocuklarının bu konuları onlarla rahatça tartışabilecekleri uygun ortamları yaratabilmeleri gerekmektedir.

Tablo 5. Ebeveynlerin Çocuklarının Cinsellikle İlgili Sorularını Yanıtlamada Kendilerini Yeterli Hissetme Durumu ve Yaptıkları Uygulamaların Dağılımı*

Durumlar	Anne		Baba		Toplam		p
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Kendini Bilgi Olarak Yeterli Hissetme							
Evet	163	62.0	113	60.8	276	61.5	
Hayır	93	35.4	70	37.6	163	36.3	1.000
Kısmen	7	2.7	3	1.6	10	2.2	
Rahat Bir Şekilde Konuşabilme							
Evet	173	65.8	107	57.5	280	62.4	
Hayır	90	34.2	79	42.5	169	37.6	0.75
Profesyonel Bir Kişi/Merkezden Yardım Alma							
Evet	20	7.6	21	11.3	41	9.1	
Hayır	243	92.4	165	88.7	408	90.9	0.182
Çocuğu Profesyonel Bir Kişi/Merkeze Yönlendirme							
Evet	41	15.6	34	18.3	75	16.7	
Hayır	222	84.4	152	81.7	374	83.3	0.452
Toplam	263	100.0	186	100.0	449	00.0	

* Bu soruyu çocuklarının kendilerine cinsellikle ilgili soru sorduğunu belirten ebeveynler yanıtlamıştır

Tablo 5'te ebeveynlerin cinsellikle ilgili konularda çocuklarıyla iletişimlerini sırasında yaşadıkları bazı durumlar incelenmiştir. Tabloya göre ebeveynlerin %61.5'inin çocuklarının sorularını yanıtlarken kendilerini bilgi olarak yeterli hissettikleri, %62.4'ünün çocukları ile bu konuları rahat bir şekilde konuştukları, ancak % 37.6'sının rahat konuşamadıkları dikkati çekmektedir. Jordan ve arkadaşlarının (2000) çalışmasında ebeveynlerin %65'i cinsellikle ilgili konuları çocuklarıyla rahat bir şekilde konuşabildiklerini belirtmişlerdir. Meschke ve arkadaşlarının (2000) bildirdiğine göre Fox ve Inazu'nun yaptığı çalışmada ise, annelerin çoğunluğunun cinsellik, menstruasyon, flört ve doğum kontrol yöntemleri gibi konuları kızlarıyla konuşurken kendilerini çok rahatsız hissettikleri bulunmuştur. Görüldüğü gibi cinsellikle ilgili konularda ebeveyn-adölesan iletişimi ile ilgili farklı araştırma sonuçları bulunmaktadır. Bu farklılığın sosyo kültürel faktörlerle ilişki olabileceği düşünülebilir.

Ebeveynlerin büyük bir kısmının (%90.9) cinsellikle ilgili konularda çocuklarının sordukları soruları yanıtlayamadıklarında ya da yetersiz kaldıklarında profesyonel bir kişi ya da merkezden (okul, sağlık kurumları, öğretmen, sağlık personeli vb.) yardım almadıkları belirlenmiştir. Yine ebeveynlerin çoğunluğunun (%83.3) soruları yanıtlayamadıklarında çocuklarını profesyonel bir merkez ya da kişiye yönlendirmedikleri saptanmıştır. Cinsellikle ilgili konularda çocuklarıyla olan iletişimlerini sırasında kendini bilgi olarak yeterli hissetme, rahat bir şekilde konuşabilme, yetersiz olduklarında profesyonel kişi/merkezden yardım alma ya da çocuklarını yönlendirme bakımından anne ve babalar arasında istatistiksel olarak önemli bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$) (Tablo 5).

SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırmada, ebeveynlerin ilk cinsel bilgilerini çoğunlukla arkadaşlarından aldıkları, sağlık personeli ve öğretmenlerden cinsellikle ilgili bilgi alma konusunda çok az yararlandıkları belirlenmiştir. Bu sonuca göre, ebeveynlerin cinsellikle ilgili konularda tam ve doğru bilgi sahibi olabilmeleri için toplum eğitimi projelerinin hayata geçirilmesi, eğitimde sağlık personeli ve öğretmenlerin daha aktif rol almalarının sağlanması,

Ebeveynlerin yarısından fazlasının cinsellikle ilgili bilgilerini yeterli buldukları ancak çocuklarının cinsellikle ilgili sorularını cevaplarken yarıya yakının kendilerini kısmen yeterli ya da yetersiz hissettikleri ve soruların daha çok annelere sorulduğu belirlenmiştir. Bu sonuca göre, ebeveynlerin özellikle annelerin temel eğitim düzeylerinin yükseltilmesi ve cinsel konulardaki bilgilerinin geliştirilmesi,

Ebeveynlerin cinsellikle ilgili konularda çocuklarına yetemedikleri durumlarda profesyonel kişi ve kurumlardan yardım almadığı ve çocuklarını profesyonel kişi ve kurumlara yönlendirmedikleri belirlenmiştir. Bu sonuca göre, okullarla işbirliği yapılarak ebeveynlere cinsellikle ilgili konularda hangi kurum ve kuruluşlardan yardım alabilecekleri konusunda bilgi verilmesi,

Ebeveynlere çocukları tarafından cinsellikle ilgili olarak en fazla kız-erkek arkadaşlığı konusunda soru sorulduğu ve bu soruyu ergenlik dönemindeki fiziksel ve psikolojik değişikliklere yönelik soruların izlendiği belirlenmiştir. Bu sonuca göre, adölesanlara temel eğitimleri sırasında sağlıkla ilgili derslerinde bu konulara ağırlık verilmesi ve ebeveynlerinin bu konuda bilgilendirilmesi için düzenli eğitim programlarının yapılması önerilir.

KAYNAKLAR

- Ardıç F** (1992). Ankaranın İki Lisesindeki Adölesanların Üreme Sağlığı Konusunda Bilgi ve Tutumları Üzerine bir çalışma. Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Halk Sağlığı Programı, Ankara.
- Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu** (1997). Türk Ailesinde Adölesanların Sorunları. Takav Matbaacılık, Ankara
- Diiorio C, Kelley M, Hockenbery-Eaton M** (1999). Communication about sexual issues:mothers, fathers, and friends. Journal of Adolescent Health 24 (3):181-189.
- FPQ for Sexual and Reproductive Health. www.fpq.asn.au/resources/withinreach.html. Last update january 2001, accessed:14 Mart 2002.
- Gölbashi Z** (2002). Adölesan Kızlara Yönelik Okula Dayalı Üreme Sağlığı Eğitiminin Etkinliği. Yayınlanmamış Doktora Tezi Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Hassan EA, Creatsas GC** (2000). A developepment milestone or risk-taking behavior? The role of health care in the prevention of sexuality transmitted diseases. Journal of Peadiatric and Adolescent Gynecology 13 (3):119-124.
- Jordan TR, Price JH, Fitzgerald S** (2000). Rural parents'communication with their teen-gers about sexual issues. The Journal of School Health 70 (8):338-344.
- Lehr S, Diiorio C, Dudley WN et all** (2000). The relationship between parent-adolescent communication and safer sex behaviors in college students. Journal of Family Nursing 6:180-196.
- Meschke LL, Bartholomae S, Zentall SR** (2000). Adolescent sexuality and parent-adolescent processes: promoting healthy teen choices. Family Relations 49:143-154.
- Miller KS, Kotchick BA, Dorsey S, et al** (1998). Family communication about sex: what are parents saying and are their adolescents listening?. Family Planning Perspectives 30 (5):218-222 and 235.
- Raffaelli M, Bogenschneider K, Flood MF** (1998). Parent teen Communication about sexual topics. Journal of Family Issues 19 (3) :315-333.
- Sexuality Education in the Schools: Issues and Answers. <http://www.pptc.org/education/schoolsexed.htm/> accessed: 11 mart 2002.
- Sexual relations among young people in developing countries:Evidence from WHO case studies 2001. <http://www.who.int/child-adolescent-health/news.htm>. Accessed: 24 Mayıs 2002.
- Sezgin B, Akın A** (1998). Adölesan Dönem Üreme Sağlığı. Sağlık ve Toplum 8 (3-4): 27- 32.
- Snegroff S** (2000). No sexuality education is sexuality education. Family Planning Perspectives 32 (5): 257-258.
- Tapan M** (1995). İzmir İlinde Adölesanlarda Aile Hayatı Üreme Sağlığı Konusunda Bilgi ve Tutum Araştırması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Young Pistella CL, Bonati F** (1998). Communication about sexual behavior among adolescent women, their family and peers. Families in Society: The journal of Contemporary Human Services 79 (2) :206-310.